

הבשורה לפי דאבוס

:: גיל מיכאלי

להזמנה לכינוס דאבוס, הזמנה המקנה להם את הזכות לשלם כ-10,000 פראנק שוויצרי (בערך 8,000 דולר) עבור ההשתתפות (לא כולל הוצאות שהיה לינה ואוכל). העיתונאים והפוליטיקאים המוזמנים לדאבוס פטורים מתשלום.

הפורום הכלכלי העולמי רשום ופועל כמלכ"ר והתורמות הגדולות שולטות במועצת המנהלים שלו. כך שולטים נציגי חברות ענק כמו 'דויטשה בנק', 'שרה-לי', 'דו פון' ו'בריטיש פטרולים' על גיבוש סדר היום השנתי של הפורום, וכמובן, על תוכנית כנס הכנסים בדאבוס.

האסטרטגיה של הפורום כפי שהתגבשה מראשיתו בשנות השבעים היא להפגיש את צמרת עולם העסקים עם הצמרת הפוליטית, וההצלחה הגדולה ביותר המיוחסת לו היא סיועו בהקמת ארגון הסחר העולמי בראשית שנות השמונים. ככל שהדבר יישמע מפתיע, אפילו מנהלים של חברות ענק בין-לאומיות זקוקים לשירותי התיווך של קלאוס שוואב, כדי לפגוש את הצמרת הפוליטית העולמית, בסדרה של כינוסים על פני חמש יבשות שכנס דאבוס הוא הגדול והידוע שבהם.

החל מסוף שנות השמונים רתם הפורום את היוקרה והקשרים הענפים שלו לשיכון המתיחות בקונפליקטים ברחבי העולם. בשנת 1988 סייע בהפשרת היחסים בין טורקיה לבין יוון ובשנת 1990 תיווך בין המנהיגות הפוליטית של דרום-אפריקה לבין מנהיגי הקונגסרס הלאומי האפריקני. לעיתים נראה שהמנהיגים המסוכסכים-מתפייסים הם שסייעו לפורום, כמו במקרה של הזוג פרס-ערפאת שלא נהגו להחמיץ את הפגישה השנתית בדאבוס. אחרי פעמיים אוסלו (ההסכמים ופרס נובל לשלום) היו השניים נכס ממדרגה ראשונה למארגנים.

שמעון פרס הוא דוגמא מרשימה לאופן שבו פועל הפורום. מי שעוקב אחרי הקריירה הארוכה של פרס יכול לזהות, אי שם בשנות השמונים, אוריניטציה חדשה המלווה באוצר מלים חדש. פרס

מדי שנה מכנס 'הפורום הכלכלי העולמי' בדאבוס שבשוויץ את צמרת עולם העסקים והפוליטיקה הבינלאומיים. הרוח החיה ומייסד הפורום הוא קלאוס שוואב, פרופסור לכלכלה וניהול בז'נבה. מיהו קלאוס שוואב?

הוא נולד ב-1938 בעיר רבנסבורג בגרמניה ולמד בשוויץ ובארצות הברית. בראשית שנות השבעים השתקע בז'נבה והצטרף ליוזמה שהוביל לכלוך אוקראיני בשם בוגדן גבריליציין. גבריליציין ביקש לכנס את המנהלים המובילים של הפירמות האירופיות הגדולות כדי לנסח אסטרטגיה כלכלית אירופית. הכנס הראשון נערך בדאבוס בינואר 1971 ובעקבותיו דרך כוכבו של עוזרו של גבריליציין, קלאוס שוואב. מאז הוא המושך במושכות ומנהל ביד רמה את הפרויקט שהפך ב-1987 ל'פורום הכלכלי העולמי'. בניהולו הפך הכינוס השנתי הצנוע למכה של עולם העסקים וצמרת הפוליטיקה העולמית.

בפורום חברות אלף הפירמות בעלות מחזור העסקים הגדול ביותר. סף הכניסה עומד על למעלה ממיליארד דולר בשנה. דמי החבר השנתיים נעים מ-15,000 דולר לחברות פשוטה ועד 80,000 דולר לאלה החפצים להיות 'חברים שותפים' (מעמד המקנה להם את הזכות להשתתף באירועים אקסקלוסיביים, ובעיקר להתחכך מקרוב עם הסלבריטאים של הרגע). כל החברים זכאים

ככל שהדבר יישמע מפתיע, אפילו מנהלים של חברות ענק בין-לאומיות זקוקים לשירותי התיווך של קלאוס שוואב, כדי לפגוש את הצמרת הפוליטית העולמית, בסדרה של כינוסים על פני חמש יבשות שכנס דאבוס הוא הגדול והידוע שבהם.

מי שעוקב אחרי הקריירה הארוכה של פרס יכול לזהות, אי שם בשנות השמונים, אוריניטציה חדשה המלווה באוצר מלים חדש. פרס של המזרח התיכון החדש הוא תלמיד שקדן של 'הפורום הכלכלי העולמי'.

פרשת 'מטרודן' - סוף?

ב-20 באפריל הסתיימה, כזכור (ראו חברה מס' 19), שביתת העובדים הארוכה ביותר בתולדות המדינה. 70 נהגי חברת מטרודן מאר-שבע ששבתו במשך 147 ימים בשל סירובה של הנהלת החברה לאפשר להם להתאגד, חזרו לעבודה לאחר שהשיגו הישגים יפים (הכרה בוועד, העלאה בשכר, שיפור בתנאי העבודה), אך נאלצו לוותר על דרישתם העיקרית - חתימת הסכם עבודה קיבוצי. אחת הסיבות שהובילו את הנהגים להתפשר היתה צו הביניים שהוציא בג"ץ - בתגובה לעתירתם של עיריית באר שבע ושל שר התחבורה - כנגד פסק-דין של בית הדין הארצי לעבודה. בית הדין קבע כי התערבותו של שר התחבורה, שניסה לשבור את השביתה באמצעות הענקת רשיון זמני לחברת אוטובוסים אחרת, היתה שלא כדין. החלטת בג"ץ שהקפיאה את המצב ואפשרה לעירייה להמשיך ולהפעיל את קווי השירות החלופיים, חיזקה את כוח המיקוח של הנהלת החברה מול העובדים.

בסוף חודש יולי הכריע בג"ץ בעתירה (בג"ץ 2406/05) באופן אלגנטי למדי: הנשיא אהרן ברק קבע כי מכיוון שהעתירה הפכה תיאורטית - שהרי השביתה הסתיימה - אין צורך להכריע בה, על אף שהיא מעוררת שאלות חשובות ומורכבות. ברק הותיר, עם זאת, פתח לדיון עתידי בנושא, בקובעו כי אין מניעה עקרונית לדון בנושא במקרה קונקרטי שיתעורר.

מחד, ניתן להביט על הכוס המלאה: פסק-הדין של בית-הדין הארצי לעבודה נותר על כנו, וזהו, לפחות בינתיים, התקדים המחייב היחיד בעניין זה. מאידך, אנו נשארים עם שאלת ה"אילו" - האם, אילולא הוצא צו הביניים, היה נחתם הסכם קיבוצי?

היבט נוסף של פסק-הדין שראוי לשים אליו לב הוא טענת המדינה בבג"ץ לפיה, על אף שהנושא הפך לתיאורטי, מן הראוי שבג"ץ יכריע בו לאור חשיבותו חשוב לשים לב לטענה זו משום שכמעט תמיד עמדת המדינה במקרים כאלו היא הפוכה - העניין תיאורטי ולכן אין להכריע בו. הסבר אפשרי לכך הוא שהממשלה - במקרה זה השר שטרית - רוצה בכל מחיר לקבל גושפנקא שיפוטית שתקל בעתיד על שבירת שביתות. למרבה הצער, נראה כי העתיד הקרוב יזמן לנו הזדמנויות נוספות לעסוק בשאלות אלו.

של המזרח התיכון החדש הוא תלמיד שקדן של 'הפורום הכלכלי העולמי'. הרעיונות על פרויקטים פלאיים עתירי דמיון והון שיפתרו את כל תחלואיה ומכאוביה של האנושות (ולכל הפחות את אלה של הישראלים והפלשתינאים) הם בדיוק סוג הדברים שפרופסור שוואב מצפה לשמוע מתלמידי הסמינר בדאבוס. ודרך אגב, פרופסור שוואב הוא חבר מועצת המנהלים של מרכז פרס לשלום.

איפה הבעיה? כמו שנשים רבות אומרות במהלך קונפליקט עם בן-זוג: "זה שאתה לא מבין שיש כאן בעיה זו כבר בעיה...". ובכן, קלאוס שוואב הוא דוגמא מובהקת לתפיסה המשתקת את החשיבה הפוליטית, הכלכלית והחברתית במערב מזה כמה עשורים. כידוע, אופן ניסוח הבעיה קובע במידה רבה את הפיתרון. מזה כשלושים שנה הבעיות היסודיות ביותר של החברות האנושיות מנוסחות כמו שאלות בבחינה בבית ספר למנהל עסקים, ודרכי ההתמודדות עימן נראות כמו פרויקט סיום בהארוורד. הפרופסור לניהול מאוניברסיטת ז'נבה מנסה להעמיד את הפוליטיקה על הניהול ולטשטש את ההבדל שבין מדינה לבין חברה עסקית. יש וחיוב להיות הבדל בין שר אוצר לבין מנכ"ל בנק או חברה מסחרית אחרת. כל הדיבורים על עסקים אתיים ועל התפקיד החברתי של הפירמות הם כמובן קשקוש. הפירמות הן ישויות שלהן ייעוד אחד בלבד: להרוויח כסף הרבה ומהר ככל האפשר. ככל שאלף הפירמות הגדולות בעולם קונות לעצמן שליטה על הפוליטיקה העולמית, כך קטן כוחם הפוליטי של כלל אזרחי כדור הארץ, שרובם המכריע אינם מחזיקים במניות של הפירמות הללו. אכן, ישנן בעיות אנושיות רבות, שהדרך הפחות גרועה להתמודד אתן היא באמצעות פירמות עסקיות. אך מכאן ועד להפיכתן למודל המושלם לייזום, להוצאה אל הפועל ולקבלת החלטות - המרחק גדול. ליתר דיוק המרחק היה גדול. שוואב והפורום שלו הופכים את המרחק לקטן יותר ויותר.

קצה הקרחון

"לא מעט נכתב על כך שהתפיסה הרווחת (והסבירה) לפיה תעסוקה אמורה להוות ערובה למניעת עוני ומצוקה כלכלית - אין לה בסיס במציאות של היום". כותבת מירב פרץ ב'מבט לרשות', יולי 2005. פרץ מביאה ממצאים של אחד המחקרים הללו. המחקר מצביע על כך שההתפתחויות שאפיינו את שוק העבודה מאז שנת 1990, ביניהן התרחבות פערי השכר ושחיקת מעמדם ושכרם של בעלי השכר הנמוך, הביאו להתבססות מעמד הולך ומתרחב של עובדים עניים, למרות הצמיחה והעלייה ברמת החיים הכללית שאפיינה את המשק בשנים אלה. ואלה הממצאים שמביאה פרץ:

שיעור השכירים מתוך כלל העניים הולך וגדל - משנת 1990 ועד שנת 2003 גדל חלקם של העניים השכירים מ-33.5% ל-43.1% מתוך כלל העניים, וכמחצית מהמטטרפים למעגל העוני בתקופה זו היו ממשפחות עובדות.

שיעור העוני בקרב משפחות שכירים הולך וגדל - במהלך השנים 1990-2003 גדלה תחולת העוני בקרב שכירים (לפני תשלומי העברה ומסים) מ-13.6% ל-20.3%. ראוי לציין כי תחולת העוני בקרב שכירים, לאחר תשלומי העברה ומסים, גדלה גם היא בתקופה זו מ-8.3% ל-9.6%. **העוני בקרב שכירים הולך ומעמיק** - הכנסתם הממוצעת של משפחות שכירים הלכה והתרחקה מקו העוני והיתה נמוכה ממנו ב-38.3% בשנת 2003, לעומת 30.8% ב-1990. מסתבר כי לא די בכך שהיקף העוני בקרב שכירים הולך ומתרחב, הרי שגם מצוקתם הכלכלית הולכת ומעמיקה. זהו מחקר של פרופסור צבי זוסמן, על סמך נתוני המוסד לביטוח לאומי.